

Կախարդի քսակը

Exported from Wikisource on 08/05/20

Կախարդի քսակը

←

[Գեղեցկուհի
Վասիլիսան](#)

[Անգին
քարը](#)

→

[Հովհաննես
Թումանյան](#)

[313] ԿԱԽԱՐԴԻ ՔՍԱԿԸ

Լինում են, չեն լինում՝ լինում են մի պատավ մարդ ու կնիկ, ունենում են երեք աղջիկ: Օրերից մի օր մարդը մեռնում է, արևը ձեզ է քաշխում, մնում է կնիկը: Էս կնիկը գիտենում է, որ իր մարդը ոսկով ու արծաթով լիքը մի մեծ քսակ է թողել, ու մտքումը մխիթարվում է, ասում է. «Հերները մեռավ, գոնե աղջիկներս քաղցած չեն մնալ»: Բայց ինչպես կարգն ու օրենքն է՝ մեռելը դեռ հողավորած—թաղած չեն լինում, որ աղքատի կերպ մտած մի կախարդ գալիս է, իբրև թե ողորմություն է խնդրում, աջողեցնում է՝ քսակը ձեռք է գցում ու ծլկում, Էնպես, որ չեն կարողանում իմանան, թե որ կողմից եկավ ու որ կողմը չքացավ:

Էսպես խեղճ կնիկը երեք որբ աղջկանով աղքատանում է ու, ճարը կտրած, օր ու գիշեր է անում, աշխատում, որ կարողանա իր երեխանցը պահի, մեծացնի:

Ժամանակ է անցկենում, Էս աղջիկները մեծանում են, ու մի օր էլ մեծ աղջիկն ասում է .

— Ա՛յ մեր, ես էս է՛ մեծացել, մեծ աղջիկ եմ դարձել, ամոթ է ինձ համար էսպէս անբան ու անգործ տանը նստեմ: Մի բաղարջ թխիր, տուր ինձ, գնամ աշխարհքեաշխարհք ման գամ, իմ բախտը գտնեմ:

Մերը բերում է մի բաղարջ է թխում ու աղջկանը հարցնում, թե ինչպէս է ուզում. կես բաղարջն է ուզում մոր օրհնանքը հե՞տը, թե՞ ամբողջն է ուզում՝ առանց մոր օրհնանքի: Աղջիկը ամբողջ բաղարջն է ուզում՝ առանց մոր օրհնանքի:

Բաղարջն առնում է, ճամփա ընկնում: Ասում է. «Մի տարուց ու մի օրից ետը թե եկա՛ եկա, թե հո չեկա, իմացեք, որ ողջ ու առողջ եմ ու իմ բախտը գտել եմ»:

Գնում է, գնում է, դուրս է գալիս մի անձանոթ երկիր: Մի ճամփի վրա մի տնակ է լինում:

Էս տնակին մոտենում է, տեսնում է՝ շենքունը նստած մի պառավ—գառամ կախարդ կնիկ: Էս կախարդը հարցնում է, թե՛ ո՞ր ես գնում: Թե՛ գնում եմ բախտս գտնելու:

— Ինձ էլ հենց էդպէս մի ծառայող է հարկավոր, արի ինձ մոտ մնա,— առաջարկում է կախարդը:

— Որ քեզ մոտ մնամ, ի՞նչ պետք է անեմ:

— Պետք է ձեռիս ջուր ածես, սրբես, շորերս հագցնես, ավլես, վառարանը

վառես, բայց վայն եկել է քեզ տարել,
եթե ծխանելուզի մեջը նայել ես:

Աղջիկն ասում է՝ համաձայն եմ:

Առավոտը կախարդը որ վեր է
կենում, էս աղջիկը ձեռին ջուր է ածում,
շորերը հագցնում, կախարդի դուրս
գնալուց հետո էլ վառարանը սրբում է,
բայց սրբելիս մտքովն անց է կենում, թե՛
ինչ պետք է լինի, մի մեծ բան հո չի
լինելու, եթե մի աչքի պոչով ծխանելուզի
մեջը նայեմ: Նայում է, ի՛նչ է տեսնում .
տեսնում է իր մորից գողացած ոսկով ու
արծաթով լիքը քսակը հրես ծխանելուզի
մեջը կախ արած: Իսկույն հանում է,
ուրը գցում ու թռչում դեպի տուն:

Ճամփին մի ձի է պատահում, առաջը
կտրում է ու խնդրում, ասում է .

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՝ ինձ
քորես . էս օխտը տարի է՝ ոչով ինձ
քորել չի:

Աղջիկը ձեռի փետով ձիուն տալիս է,
ճամփիցը դենն է անում ու անց կենում,
գնում:

Առաջն է գալիս մի ոչխար: Ասում է:

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՝ ինձ
խուզես . էս օխտը տարի է՝ ոչով ինձ
խուզել չի:

Աղջիկը սրան էլ է գարկում,
ճամփիցը դենն անում ու անցկենում:

Մի քիչ էլ գնում է, տեսնում է մի
օրիգած էծ: Էս օրիգած էծն աղաչում է,
անուն է . — Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ

կլինի՝ ինձ տեղփոխ անես: Էս օխտը տարի է՝ ինձ տեղփոխ չեն արել:

Աղջիկն իծի վրա քար է շարտում ու իր ճամփեն շարունակում:

Գնում է, պատահում մի խափան ջաղացի: Էս խափան ջաղացը խնդրում է, ասում է .

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՛ բան գցես ինձ . Էս օխտը տարի է՝ խափան եմ, ոչով ինձ բան չի գցում:

Աղջիկը սրան էլ չի լսում, ներս է մտնում, դռան ետևը ձգվում, քնում:

Կախարդը վերադառնում է տուն, տեսնում է՝ աղջիկը փախել է: Ակն է տալի ծխնելուզին, տեսնում է՝ Էնտեղ էլ քսակը չկա: Կատաղում է, ընկնում է աղջկա ետևից:

Ճամփին պատահում է ձիուն:

— Ա՛յ ձի,— ասում է,— ոսկով ու արծաթով լիքը քսակը ձեռին իմ աղախնին արդյոք չե՞ս տեսել:

— Հենց նոր էս տեղից փախած անցկացավ, —պատասխանում է ձին:

Կախարդը վազում է: Պատահում է ոչխարը:

— Ա՛ր ոչխար,— ասում է . — ոսկով ու արծաթով լիքը քսակը ձեռին իմ աղախնին արդյոք չե՞ս տեսել:

— Տեսել եմ,— պատասխանում է ոչխարը:— Մի քիչ առաջ դեսը վազելով՝ անցկացավ:

Գնում և պատահում է իծին:

— Ա՛յ էծ,— ասում է,— ոսկով ու արծաթով լիքը քսակը ձեռքին իմ աղախնին արդյոք չե՞ս տեսել:

— Ի՞նչպես չէ, տեսել եմ,— պատասխանում է էծը . — հենց նոր դեսը անցկացավ, դեպի էն խափան ջաղացը:

Գնում է խափան ջաղացի մոտ:

— Ա՛յ խափան ջաղաց, ոսկով ու արծաթով լիքը քսակը ձեռքին իմ աղախնին արդյոք չե՞ս տեսել:

— Ի՞նչպես չեմ տեսել, նե՛րս արի, հրես իմ դռան ետևը քնած է, — պատասխանո՛ւմ է խափան ջաղացը:

Կախարդը ներս է մտնում, տեսնում է՝ աղջիկը հրես, քսակը գլխի տակին, դռան ետևը քնած: Ձեռքի կախարդական գավազանով զարկում է քնած աղջկանը, դարձնում է քար, իր ոսկով ու արծաթով լիքը քսակն առնում, ետ գնում իր տունը:

Մրա վրա մի տարին ու մի օրն անց են կենում . միջնակ աղջիկը տեսնում է, որ քույրը ետ չեկավ, մորն ասում է .

— Ինչպես երևում է, քույրս բախտավորվել է ու լավ է ապրում . ամոթ չի՞, որ հենց ես տանը նստեմ պարապ—սարապ: Մի բաղարջ թխի՛ր, տուր ինձ, գնամ աշխարհեաշխարհ ման գամ, իմ բախտը գտնեմ:

Մերը հարցնում է, թե՛ ո՞րն ես ուզում . բաղարջի կեսն ես ուզում իմ

օրհնանքի հե՞տ, թե՞ ամբողջ բաղարջն
ես ուզում՝ առանց իմ օրհնանքի:

— Ամբողջ բաղարջն եմ ուզում՝
առանց քո օրհնանքի,—
պատասխանում է աղջիկը, ամբողջ
բաղարջն առնում է ու ճամփա ընկնում,
ասում է .

— Մի տարուց ու մի օրից ետը թե
եկա՛ եկա, թե հո չեկա, իմացեք, որ ողջ
ու առողջ եմ ու իմ բախտը գտել եմ:

Գնում է: Սա էլ մեծ քրոջ նման է
վարվում ու նրա բախտին է
արժանանում:

Մի տարին ու մի օրն անց են կենում,
ես չի գալիս: Փոքրը աղջիկն ասում է .

Իմ քույրերն արդեն հասան իրենց
մուրագին, մի՞թե հենց ես պետք է մնամ
էսպես անբան ու անգործ նստած,
անպետք ինձ համար էլ, ուրիշների
համար էլ: Մի բաղարջ թխի՛ր, մայրի՛կ,
ես էլ գնամ իմ բախտի ետևից ման գամ:

Մերը հարցնում է, թե՛ ո՞րն ես ուզում,
կես բաղարջն ես ուզում իմ օրհնանքի
հե՞տ, թե՞ ամբողջ բաղարջն՝ առանց իմ
օրհնանքի:

Փոքր աղջիկը թե՛ կես բաղարջն եմ
ուզում, քո օրհնանքը հետը:

Մերը կես բաղարջը տալիս է իրեն,
օրհնում ու ճանապարհ դնում:

Իր քույրերի նման սա էլ երկար
դեսուդեն թափառելուց ետը գալիս է
հասնում կախարդի կացարանին ու
աղախին է մտնում նրա մոտ: Ու հենց

նիւնց պէս սա էլ մի օր ծխնելուզի մեջ
նկատում է ոսկով ու արծաթով լիքը
քսակը, առնում է ու դուրս պրծնում
դեպի իրենց տունը:

Ճամփին պատահում է ձիւն: Ձիւն
աղաչում է .

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛,— ասում է . —
ի՛նչ կլինի՛ ինձ քորես, օխտը տարի է՛
ինձ քորել չեն:

— Վա՛յ, խեղճ ձի . — ասում է
աղջիկը, քսակը մի կողմն է դնում ու
քորիչով քորում է ձիւն:

Մի քիչ անց է կենում, ոչխարն է
խնդրում .

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՛ ինձ
խուզես . Էս օխտը տարի է՛ ինձ խուզել
չեն:

— Վա՛յ, խեղճ ոչխար,— ասում է
աղջիկը, հանում է մկրատն ու խուզում է
ոչխարին:

Մի քիչ էլ գնում է, օրիգած էծն է
կանչում .

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՛
տեղփոխ անես ինձ . — Էս օխտը տարի
է՛ մի տեղ օրիգած եմ, ոչով ինձ
տեղփոխ չի անում:

— Վա՛յ, խեղճ էծ,— ասում է աղջիկը
ու տեղփոխ է անում սոված իծին:

Վերջը հասնում է խափան
ջաղացին:

— Աղջի՛ ջան, աղջի՛, ի՛նչ կլինի՛
բան գցես ինձ,— խնդրում է խափան
ջաղացը.— Էս օխտը տարի է՛ Էսպես
կանգնած եմ, ոչով բան չի գցում ինձ:

— Վա՛յ, խեղճ ջաղաց,— կանչում է
աղջիկը, ջուրը բաց է թողնում, ու
ջաղացը գոռում է:

Եվ որովհետև օրը հատում էր, մութն
ընկնում էր, մտնում է ջաղացն ու դռան
ետևը պատկում, քնում:

Կախարդը վերադառնում է տուն,
տեսնում է՛ աղջիկը չկա: Ծխնելուզին
ակն է տալիս, տեսնում է՛ քսակն էլ չկա:
Կատաղում, փրփրում է, ընկնում է
աղջկա ետևից:

Հասնում է ձիուն, ձիուն հարցնում է .

— Ա՛յ ձի,— ասում է,— ոսկով ու
արծաթով լիքը քսակը ձեռքին իմ
աղախնին չե՞ս տեսել:

— Գու էլ հենց իմանում ես՝ ես էլ
բան ու գործ չունեմ, բան ու գործս էն է,
որ քո աղախիններին հսկեմ,—
պատասխանում է ձին:— Ես ի՞նչ
գիտեմ՝ ո՛րտեղ է քո աղախինը, գնա՛,
մե՛կ արի, գտիր: Գնում է, հերթով
հասնում է ոչխարին, իծին, նրանք էլ
նույն պատասխանն են տալիս: Վերջը
հասնում է ջաղացին:

— Ա՛յ ջաղաց,— ասում է,— ոսկով
ու արծաթով լիքը քսակը ձեռքին իմ
աղախնին չե՞ս տեսել:

— Ի՞նչ ես ասում, Էս գոռոցի մեջ լավ
չեմ լսում, պատասխանում է ջաղացը .
— մոտիկ արի, ականջումս ասա:

Կախարդը մոտենում է շաղագին, որ շաղագի ականջումն ասի, շաղագը նրան բռնում է, պտտում, կոլոլում, տակովն անում, շինում ավուր—աղցան ու շպրտում, ցրվում դեսուդեն:

Կախարդը վեր ընկնելիս ձեռքի գավազանը վեր գցած է լինում: Չաղացն աղջկանն ասում է. «Էդ գավազանը վերցրո՛ւ, դրանով գարկի՛ր դռան տակի երկու քարին»: Աղջիկը կախարդական գավազանով գարկում է դռան տակի երկու քարին, մին էլ տեսնում է՝ առաջը կանգնեցին իր երկու կորած քույրերը: Փաթաթվում են իրար, համբուրվում ու ոսկով, արծաթով լիքը քսակն առնում, ճամփա ընկնում դեպի տուն, իրենց պառավ մոր մոտ:

Տանը պառավ մերը իր աղջիկներին կորած է համարում ու նստած սուգ անելիս է լինում, որ հանկարծ ներս են մտնում երեքն էլ, ողջ ու առողջ, հետներն էլ ոսկով ու արծաթով լիքը քսակը, ուրախանում, աշխարհքով մին է լինում, ու էն օրվանից ապրում են ուրախ ու ապահով:

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Վազգեն
- GeoO

-
1. [↑](http://wikisource.org) <http://wikisource.org>
 2. [↑](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0) <http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>
 3. [↑](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html) <http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>
 4. [↑](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium) <http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium>